

INSTITUȚIA AVOCATULUI POPORULUI
D-lui Victor Ciorbea, Avocatul Poporului
Petiție privind sesizarea directă a CCR

Stimate Domnule Victor Ciorbea,

Subsemnatul **ADRIAN TONI NEACȘU**, avocat în cadrul Baroului
București,

în calitate de **petiționar**,
în baza art. 16 alin. 1 și art. 17 din Legea nr. 35/1997, republicată,
formulez prezenta

P E T I Ț I E

prin care vă rog să analizați, din perspectiva rolului Instituției
Avocatului Poporului de apărare a drepturilor și libertăților
persoanelor fizice, necesitatea sesizării Curții Constituționale a
României, potrivit art. 146 lit. d) din Constituție, art. 32 din Legea nr.
47/1992 și art. 15 alin. 1 lit. i) din Legea nr. 35/1997, republicată, cu

**excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 428
alin. 1 Cod procedură penală, cu referire la art. 426 lit. d)
Cod procedură penală.**

MOTIVAREA PETIȚIEI

Scurtă expunere a situației de fapt

1. Prin **Decizia nr. 685/7 noiembrie 2018 Curtea Constituțională** a României a constatat existența unui conflict de natură constituțională între Parlament, pe de o parte, și Înalta Curte de Casație și Justiție, pe de altă parte, generat de hotărârile Colegiului de conducere a Înaltei Curți de Casație și Justiție, începând cu Hotărârea nr. 3/2014, potrivit căroră au fost desemnați prin tragere la sorți doar 4 din cei 5 membri ai Completurilor de 5 judecători, contrar celor prevăzute de art. 32 din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, astfel cum a fost modificat și completat prin Legea nr. 255/2013.
2. În considerente (par. 177), Curtea a reținut că instanțele judecătorești, astfel cum sunt reglementate prin Constituție și Legea nr. 304/2004, își realizează funcția de înfăptuire a justiției prin intermediul judecătorilor organizați în completuri de judecată. Pentru ca organizarea puterii judecătorești să nu devină în sine aleatorie și pentru a nu permite apariția unor elemente de arbitrar, legiuitorul constituant a stabilit că procedura de judecată se stabilește prin lege, iar **cu privire specială asupra Înaltei Curți de Casație și Justiție a consacrat faptul că atât compunerea sa, cât și regulile de funcționare se stabilesc prin lege organică.**
3. Astfel, atunci când **legiuitorul constituțional se referă la compunerea instanței supreme – noțiune autonomă folosită de Constituție - nu are în vedere numărul total de judecători al acesteia, ci organizarea și compunerea secțiilor, secțiilor unite, completurilor de judecată care realizează funcția sa jurisdicțională.** Astfel, Curtea a constatat că legiuitorul constituțional a dat o mare importanță ordonării acțiunii puterii judecătorești atât la nivelul instanței supreme, cât și la nivelul celorlalte instanțe inferioare. Această construcție constituțională a dus la calificarea la nivel legal a aspectelor referitoare la compunerea instanței judecătorești, ca fiind norme de procedură de ordine publică.

4. De aceea, **încălcarea prevederilor legii referitoare la compunerea completului de judecată exprimă o exigență de ordine publică, a cărei încălcare atrage nulitatea absolută a actelor pronunțate de acesta.** (par. 177)
5. A mai stabilit Curtea Constituțională (par. 188) că textul art.32 din Legea nr.304/2004 reprezintă o garanție aferentă imparțialității obiective a instanței, parte a dreptului la un proces echitabil. Între aceste garanții se înscrie **caracterul aleatoriu atât al distribuirii cauzelor în sistem informatic, cât și al compunerii completului de judecată instituit prin lege.** Astfel, repartizarea cauzelor în mod aleatoriu, fiind o normă de organizare judiciară cu rang de principiu, a fost instituită prin art.11 și art.53 din Legea nr.304/2004, cu scopul de a conferi o garanție în plus independenței funcționale a judecătorului și imparțialității actului de justiție, principala modalitate de repartizare aleatorie fiind cea informatică.
6. Prin urmare, și în privința compunerii aleatorii a completului de judecată, hotărârile Colegiului de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție - de la momentul aplicării prevederilor art.32 din Legea nr.304/2004, astfel cum au fost modificate prin Legea nr.255/2013 și Legea nr.207/2018 (respectiv din 1 februarie 2014 până în prezent) - trebuiau să fie o expresie a acestei garanții și să înlăture orice posibilitate de a nu fi trași la sorti toți membrii completului, evitând, astfel, instituirea introducerii „*de drept*” a unui judecător cu funcție de conducere din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție, ca membru al Completului de 5 judecători, care, pe această cale, devine și președinte al Completului. O asemenea obligație incumba Înaltei Curți de Casație și Justiție în virtutea loialității pe care aceasta trebuia să o manifeste față de principiile constituționale și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.
7. **În concluzie, Curtea Constituțională a constatat că toate hotărârile judecătorești pronunțate de Completele de 5 judecători în materie penală de ÎCCJ începând cu 1 februarie 2014 și până în prezent sunt lovite de nulitatea necondiționată prevăzută de art. 281 alin. 1 lit. a) Cod procedură penală, fiind pronunțate de complete nelegal**

constituite, încălcându-se astfel drepturi fundamentale ale cetățenilor, respectiv imparțialitatea justiției, cuprins în art. 124 alin. 2 și dreptul la un proces echitabil prevăzut de art. 21 alin. 3 din Constituție. De asemenea, a fost încălcat art. 21 alin. 3 din Constituție, prin prisma exigențelor de independență și imparțialitate obiectivă care trebuie să caracterizeze orice instanță judecătorească.

8. În ceea ce privește **efectele juridice** ale constatării încălcării legii de Înalta Curte de Casație și Justiție în privința modului de formare a Completelor de 5 judecători începând cu data de 1 februarie 2018, Curtea Constituțională a stabilit că

“întrucât atât în materie penală, cât și extrapenală, sancțiunea compunerii nelegale a completului de judecată este **nulitatea necondiționată și, prin urmare, absolută, a actelor îndeplinite de un astfel de complet**, și ținând cont de faptul că deciziile sale produc efecte numai pentru viitor, conform art.147 alin.(4) din Constituție, Curtea reține că prezenta decizie se aplică de la data publicării sale, atât *situațiilor pendinte*, respectiv în cauzele aflate în curs de judecată, precum și *în cele finalizate în măsura în care justițiabilii sunt încă în termenul de exercitare a căilor de atac extraordinare corespunzătoare, cât și situațiilor viitoare*”.

9. Ca urmare a acestei decizii, **la nivelul ÎCCJ au fost înregistrate mai multe contestații în anulare**, întemeiate pe prevederile art. 426 lit. d) teza I Cod procedură penală, respectiv instanța de apel nu a fost compusă potrivit legii.

Contestațiile în anulare au fost admise de instanță în principiu, în același timp dispunându-se, în baza art. 430 Cod procedură penală, suspendarea executării hotărârilor penale de condamnare, până la soluționarea definitivă a contestației în anulare.

Se află în această situație contestatorii- condamnați Dan Coman Șova (Dosar nr. 3215/1/2018), Constantin Niță (Dosar nr. 3201/1/2018), Obreja Rudel (Dosar nr. 3168/1/2018), Udrea Elena (Dosar nr. 3089/1/2018) precum și mulți alții.

10. **Contestațiile în anulare au putut fi admise în principiu întrucât acestea au fost formulate în termenul de contestație în anulare prevăzut de art. 428 alin. 1 Cod de procedură penală, respectiv în termenul de 30 de zile de la comunicarea hotărârii atacate.**
11. **Deși începând cu data de 1 februarie 2014 Completele de 5 judecători în materie penală de la Înalta Curte de Casație și Justiție au pronunțat mai mult de 350 de hotărâri judecătorești definitive de condamnare într-o compunere nelegală a completului de judecată și cu încălcarea dreptului fundamental la o instanță imparțială, în sensul dezvoltat de Curtea Constituțională, cea mai mare parte a cetățenilor aflați în situația de a executa aceste hotărâri judecătorești lovite de nulitatea absolută înscrisă în art. 281 alin. 1 lit a) Cod procedură penală, nu mai au remedii procesuale întrucât nu se mai află în termenul de contestație în anulare.**
12. **Posibilele contestații în anulare formulate de acești condamnați vor fi respinse ca inadmisibile întrucât sunt formulate peste termenul prevăzut de art. 428 alin. 1 Cod procedură penală și întrucât potrivit art. 431 alin. 2 Cod procedură penală una din condițiile pentru admisibilitatea contestației este introducerea în termenul legal de 30 de zile.**

Argumente în favoarea sesizării CCR

13. **Potrivit art. 58 alin. 1 din Constituție și art. 1 alin. 1 din Legea nr. 35/1997 *Avocatul Poporului apără drepturile și libertățile fundamentale ale persoanelor fizice.***
14. **Principiul egalității în drepturi, înscris în art. 16 alin. 1 din Constituția României, inclusiv sub aspectul egalității în fața justiției, presupune egalitatea cetățenilor în fața legii și a justiției, fără privilegii și fără discriminări. Acest principiu impune statului asigurarea unui cadru legal menit să permită aplicarea unui tratament egal tuturor persoanelor fizice aflate în situații juridice similare, astfel încât să fie egale în drepturi, fără privilegii și fără discriminări.**

15. Decizia nr. 685/7 noiembrie 2018 a relevat o **încălcare sistematică, de lungă durată și asumată prin decizii administrative și jurisdicționale ale Înaltei Curți de Casație și Justiție, a unor drepturi fundamentale ale cetățenilor, încălcare gravă atât prin intensitatea ei cât și prin numărul mare al cetățenilor aflați în această situație.**
16. Cu toate că din punct de vedere juridic **problema nelegalității compunerii completelor de 5 judecători de la ÎCCJ a apărut doar o dată cu pronunțarea acestei decizii de către CCR**, nu pot apela la remedii procesuale pentru înlăturarea vătămărilor și repararea drepturilor decât acele persoane care se află în situația particulară de a li se fi comunicat hotărârea definitivă în ultimele 30 de zile. Evident că nici aceste persoane dacă ar fi formulat aceeași contestație în anulare anterior Deciziei nr. 685/2018 nu ar fi beneficiat de prevederile ei, nu ar fi putut invoca nelegala compunere a completelor de judecată și nu ar fi putut obține celelalte reparații pentru încălcarea drepturilor lor prevăzute de codul de procedură penală.
17. **Astfel fiind, norma criticată plasează unele dintre persoanele împotriva cărora se face executarea hotărârilor de condamnare pronunțate de complete nelegal constituite și de instanțe care nu satisfac cerințele imparțialității obiective în situația de a fi decazută din dreptul de a exercita calea de atac prevăzută de lege din motive care nu ii pot fi imputabile, comunicarea hotărârilor de condamnare anterior apariției Deciziei nr. 685/2018 a CCR, și care nu puteau fi prevăzute în mod rezonabil.**
18. În sfârșit, desi prin aceeași decizie nr. 685/2018 Curtea Constituțională a constatat (pct 198) că Înalta Curte de Casație și Justiție *“nu este de natură să ofere garanții cu privire la restabilirea corectă a cadrului legal de funcționare a Completurilor de 5 judecători”*, eventualele contestații în anulare formulate peste termenul prevăzut de art. 428 alin. 1 Cod procedură penală, precum și eventualele excepții de neconstituționalitate ridicate în aceste procese, vor fi soluționate tot de completele de 5 judecători ale ÎCCJ.

19. Astfel fiind, **având în vedere gravitatea încălcării drepturilor fundamentale ale cetățenilor, dimensiunea în timp și în ce privește numărul mare de persoane afectate începând de la 1 februarie 2014 și până la 7 noiembrie 2018, precum și rolul constitucional al Avocatului Poporului de a apăra drepturile și libertățile fundamentale ale persoanelor fizice, apreciem că sunt întrunite condițiile de legalitate și oportunitate pentru sesizarea directă a Curții Constituționale.**

Obiectul excepției de neconstituționalitate

20. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie **dispozițiile art. 428 alin. 1 Cod procedură penală, cu referire la art. 426 lit. d) Cod procedură penală**, cu următorul conținut:

Art. 428 alin.1

Contestația în anulare pentru motivele prevăzute la art. 426 lit. a) și c)-h) poate fi introdusă în termen de 30 de zile de la data comunicării deciziei instanței de apel.

Art. 426 lit. d)

Împotriva hotărârilor penale definitive se poate face contestație în anulare în următoarele cazuri:

d) când instanța de apel nu a fost compusă potrivit legii ori a existat un caz de incompatibilitate

Dispozițiile constituționale încălcate

21. Textul de lege criticat contravine prevederilor constituționale cuprinse în *art. 21* referitor la liberul acces la justiție, *art. 16* privind egalitatea cetățenilor în fața legii și a autorităților publice, *art. 124* referitor la înfăptuirea justiției, precum și prevederilor cuprinse în *art. 6 par. 1 din CEDO*, dreptul la un proces echitabil și *art. 13 din CEDO*, dreptul la un recurs efectiv .

Argumentele în favoarea admiterii excepției

22. Accesul liber la justiție, prevăzut de art. 21 din Constituție, reprezintă fundamentul art. 129 din Constituție potrivit căruia *"Împotriva hotărârilor judecătorești părțile interesate și Ministerul Public pot exercita căile de atac, în condițiile legii"*. Prin urmare, legiuitorul poate să reglementeze, în privința căilor de atac, termene, forma și conținutul, instanța la care se depun, competența și modul de judecare, soluțiile ce pot fi adoptate astfel cum prevede și art. 126 alin. (2) din Constituție potrivit căruia *"Competența instanțelor judecătorești și procedura de judecată sunt prevăzute numai prin lege"*.

23. De asemenea, în jurisprudența sa, instanța de contencios constituțional a reținut că accesul liber la justiție nu vizează numai acțiunea introductivă la prima instanță de judecată, ci și sesizarea oricăror altor instanțe care, potrivit legii, au competența de a soluționa fazele ulterioare ale procesului, **deci inclusiv cu privire la exercitarea căilor de atac**, deoarece apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor legitime ale persoanelor presupune, în mod logic, și posibilitatea acționării împotriva hotărârilor judecătorești considerate ca fiind nelegale sau neîntemeiate (*Decizia nr. 482 din 9 noiembrie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1.200 din 15 decembrie 2004*).

24. Stabilirea unor condiționări pentru introducerea acțiunilor în justiție nu constituie, în sine, o încălcare a accesului liber la justiție, el presupunând accesul la mijloacele procedurale prin care se înfăptuiește justiția, fiind de competența exclusivă a legiuitorului de a institui regulile de desfășurare a procesului în fața instanțelor judecătorești, soluție ce rezultă din dispozițiile art. 126 alin. (2) din Constituție (în acest sens, *Decizia nr. 1 din 8 februarie 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 69 din 16 martie 1994*). Însă legiuitorul este ținut să o facă orientându-se după principiul **est modus in rebus**, respectiv să fie preocupat ca exigențele instituite să fie îndeajuns de rezonabile încât să nu pună sub semnul întrebării însăși existența dreptului (*a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 39 din 29 ianuarie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 217 din 12 martie 2004, Decizia nr. 40 din 29 ianuarie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României,*

Partea I, nr. 229 din 16 martie 2004, Decizia nr. 462 din 17 septembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 775 din 24 octombrie 2014).

25. Accesul, formularea și exercitarea căilor de atac, așadar, în cauza de față, a contestației în anulare, pentru motivele reglementate în art. 426 lit. a), c)-i) din Codul de procedură penală, **reprezintă un aspect al accesului liber la justiție**, drept fundamental protejat de art. 21 din Constituție, în condițiile în care instituirea unei căi de atac, ca modalitate de acces la justiție, implică în mod necesar și asigurarea posibilității de a o utiliza pentru toți cei care au un drept, un interes legitim, capacitate și calitate procesuală.

26. Formularea, în mod condiționat, a contestației în anulare - cale extraordinară de atac, de retractare -, prin respectarea unui termen de introducere a acesteia, are ca finalitate buna administrare a justiției, ocrotirea, pe de o parte, a garanțiilor procesuale ale părților, iar, pe de altă parte, a autorității de lucru judecat a hotărârilor definitive, a securității raporturilor juridice stabilite prin hotărâri definitive. Instituirea unui termen, pentru formularea contestației în anulare, este în abstracto o măsură rezonabilă pentru impunerea unei rigori și discipline procesuale, în vederea soluționării într-un termen rezonabil a procesului penal și o garanție că această cale de atac nu va deveni o posibilitate a părților interesate de a înlătura, oricând, efectele pe care trebuie să le producă hotărârile judecătorești definitive (*Decizia nr. 501 din 30 iunie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 733 din 21 septembrie 2016*).

27. Opțiunea legiuitorului, de a reglementa un termen pentru introducerea contestației în anulare, când se invoca existența unei compuneri nelegale a completului de judecată din apel [art. 426 lit. d teza a I-a) din Codul de procedură penală], **nu apare ca fiind rezonabilă din perspectiva relației existente între interesul general și cel individual, această condiționare a formulării contestației în anulare impunând în sarcina individului o condiție excesivă pentru exercitarea căii de atac extraordinare.**

28. Condiționarea introducerii contestației în anulare, pentru motivul reglementat în art. 426 lit. d) din Codul de procedură penală, de

respectarea unui termen în acest sens nu este rezonabilă, depășind cadrul constituțional referitor la exercitarea căilor de atac, în condițiile în care instituirea unei căi de atac, ca modalitate de acces la justiție, implică, de principiu, asigurarea posibilității de a o utiliza pentru toți cei care au un drept, un interes legitim, capacitate și calitate procesuală. Or, **prin efectul dispozițiilor criticate se produce un dezechilibru în defavoarea justițiabilului**, în sensul că acesta trebuie să suporte sancțiunea procedurală a inadmisibilității în ipoteza formulării contestației în anulare, pentru motivul reglementat la lit. d) a art. 426, cu nerespectarea termenului stabilit de legiuitor în art. 428 alin. (1) din Codul de procedură penală.

29. De asemenea, imposibilitatea exercitării efective a unei căi de atac de către părțile unui proces este de natură să împiedice aplicarea efectivă a principiilor constituționale ale egalității în drepturi, în general, și egalității în fața justiției, în special, cuprinse în art. 16 alin. 1 și 2 din Constituție.

30. Această concluzie se impune cu puterea evidenței întrucât, în prezenta cauză, **norma criticată plasează una dintre persoanele** împotriva cărora se face executarea hotărârii de condamnare în situația de a fi decazută din dreptul de a exercita calea de atac prevăzută de lege din **motive care nu ii pot fi imputabile** și care nu puteau fi prevăzute în mod rezonabil.

31. Din acest punct de vedere, se impune a se constata ca posibilitatea de a lua cunoștință despre existența unor împrejurări de fapt care determină nelegala compunere a instanței de judecată, în raport de care însă nu exista nicio obligație legală de a fi cunoscute de către participanții din procesul penal (cu excepția instanței de judecată), nu poate constitui un criteriu de admisibilitate a contestației în anulare, **o interpretare contrară conducând la discriminarea persoanelor care nu au acces la informații de natură a le face cunoscute asemenea împrejurări.**

32. **Încălcarea dispozițiilor legale privind compunerea instanței de judecată reprezintă o încălcare severă a dreptului la un proces echitabil** (garantat de art. 6 par. 1 din Convenția EDO) în ultimul grad de jurisdicție prevăzut de lege, astfel încât se impune a se constata că dispozițiile art. 428 alin. 1 Cod

procedură penală, cu referire la art. 426 lit. d) teza a II-a Cod procedură penală încalcă și dispozițiile art. 13 din Convenția EDO privind dreptul la un remediu efectiv.

33. Astfel cum a menționat Curtea europeană în jurisprudența sa, **art. 13 din Convenție garantează existența în dreptul intern a unei căi de atac care să permită prevalarea de drepturile și libertățile din Convenție**, astfel cum sunt consacrate în această. Prin urmare, aceasta dispoziție are drept consecință o cale de atac internă care permite examinarea conținutului unei „plângeri credibile” întemeiate pe Convenție și oferirea măsurilor de reparație corespunzătoare. (*Hotărârea Kudła împotriva Poloniei (GC), nr. 30210/96, parag. 157*)

34. În concepția instanței europene dreptul la un tribunal este o componentă esențială a sistemului de garanții instituit prin art. 6 parag. 1 din Convenție, pentru ca orice persoană care este parte într-o cauză civilă sau penală să beneficieze de un proces echitabil. În materie penală, dreptul la un proces echitabil presupune dreptul ca orice acuzație ce i se aduce unei persoane să fie dedusă judecății în fața unui tribunal stabilit de lege, independent și imparțial.

35. Tot în jurisprudența Curții EDO s-a statuat cu privire la calea de atac prevăzută de art. 13 din Convenție că aceasta trebuie să fie „efectivă” atât în practică, cât și în drept, în special în sensul că exercitarea acesteia nu trebuie să fie împiedicată în mod nejustificat de actele sau omisiunile autorităților statului parat. (*Hotărârea Valentin Campeanu împotriva României, nr. 47848/08, parag. 148; Hotărârea Paul și Audrey Edwards împotriva Regatului Unit, nr. 46477/99, pct. 96-97; Hotărârea Büyükdağ c. Turciei, nr. 28340/95, parag. 64*).

36. Or, din acest punct de vedere, se impune a se constata că **persoanele împotriva cărora se execută hotărârea** pronunțată de o instanță de judecată lipsită de imparțialitate, care nu au descoperit viciul de legalitate privind compunerea instanței în termenul prevăzut de art. 428 alin. 1 C. proc. pen., **sunt împiedicate în mod nejustificat** să exercite calea de atac necesară pentru a sancționa procedura judiciară neechitabilă finalizată cu pronunțarea hotărârii de condamnare.

37. De altfel, însăși Curtea Constituțională a statuat că „ori de câte ori legea penală sau civilă a fost încălcată, trebuie să se asigure părții interesate posibilitatea de a cere și de a obține restabilirea legalității prin casarea hotărârii nelegale.” (Decizia Curții Constituționale nr. 783/2009 publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.404 din 15 iunie 2009)

De asemenea, Curtea a statuat că, potrivit propriei sale jurisprudențe, „principiul accesului liber la justiție [...] implică, între altele, adoptarea de către legiuitor a unor reguli de procedură clare, în care să se prescrie cu precizie condițiile și termenele în care justițiabilii își pot exercita drepturile lor procesuale, inclusiv cele referitoare la căile de atac împotriva hotărârilor pronunțate de instanțele de judecată.”

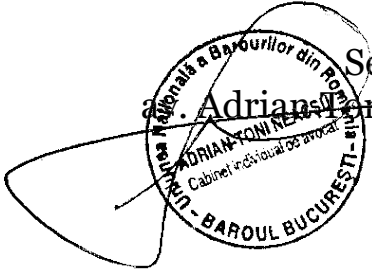
CONCLUZIE

În concluzie, vă rugăm ca în baza art. 146 lit. d) din Constituție, art. 32 din Legea nr. 47/1992 și art. 15 alin. 1 lit. i) din Legea nr. 35/1997, republicată, să sesizați direct Curtea Constituțională cu

excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 428 alin. 1 Cod procedură penală, cu referire la art. 426 lit. d) Cod procedură penală.

Cu deosebită stimă,

21.12.2018

Semnătură
Adrian Toni Neacșu

Domnului Vicor Ciorbea, Avocatul Poporului